

Mirada ètica sobre la pandèmia i el seu ensenyament

COMITÈ D'ÈTICA ASSISTENCIAL DE LES ILLES BALEARS

Març 2023

Aquest document neix de la necessitat i el deure com a Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears (CEAIB) d'establir un procés reflexiu sobre l'impacte que la pandèmia ha tingut en l'espai de l'atenció sanitària a les Illes Balears per així poder-ne aprofitar els efectes amb l'objectiu d'aprendre.

El CEAIB està format per membres designats per diferents òrgans. Per això, la primera passa que es va plantejar va ser generar un espai participatiu perquè els membres dels òrgans representats poguessin compartir les experiències i generar així informació sobre com i què s'havia viscut durant la pandèmia.

Per això es va organitzar la I Jornada del Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears «Mirada ètica sobre la pandèmia i el seu ensenyament», i atès que el relat de la Jornada ha quedat recollit en un document, en volem destacar les paraules següents:

COL·LAPSE, VULNERABILITAT, INVISIBILITAT, GUERRA I PÀNIC, POR, ANSIETAT, SOLEDAT, AÏLLAMENT I DESCONFIANÇA, APRENTATGE, FLEXIBILITAT, ADAPTACIÓ, VERACITAT, HONESTEDAT, COHESIÓ I INDEPENDÈNCIA, FORMACIÓ, ESPERANÇA, CONFIANÇA, EQUIP I PASSIÓ.

A partir d'aquesta Jornada, el Ple del CEAIB inicia un procés reflexiu, del qual volem compartir les conclusions així com unes propostes concretes per orientar en el futur.

Aquest document pretén començar amb un exercici d'autocrítica del Ple mateix del CEAIB reconeixent que hem de treballar per acostar-nos a la ciutadania i per donar visibilitat a l'ètica assistencial facilitant eines per compartir el discurs i la deliberació en el marc de l'ètica assistencial.

Aquesta reflexió, entenem que es pot estendre al paper dels comitès d'ètica assistencial (CEA) en els centres.

D'altra banda, també volem assumir que ens ha faltat estratègia per aportar i participar en la gestió de la pandèmia. El CEAIB té una veu i és la del Ple, la qual cosa implica procediments poc àgils en moments de crisi i emergència. El funcionament del Ple és amb metodologia reflexiva que sempre va acompanyada de temps, de disposar d'informació suficient i de debat.

Conclusions

1. Els CEA acreditats de la CAIB no han estat demandats ni inclosos com a òrgans col·legiats en la presa de decisions relacionades amb l'atenció sanitària ni tampoc sobre les mesures adoptades per a la prevenció dels contagis. Tampoc no han participat en el model d'atenció relacionat amb la pandèmia. Totes aquestes mesures han impactat en persones amb situacions de vulnerabilitat especial, com és ara el final de la vida, especialment en l'acompanyament en aquesta situació.
2. La pandèmia ha posat en evidència la manca de recursos materials i personals i els problemes de gestió, de planificació i de procediment de presa de decisions.
Aquestes mancances tenen incidència directa en molts dels problemes ètics viscuts durant la pandèmia i han provocat diferents situacions pel que fa a la transmissió de la informació, tant per als professionals com per a la ciutadania, i, alhora, s'ha produït confusió i desconfiança. La pandèmia ha evidenciat la necessitat d'acostar l'ètica a la gestió.
3. El paper dels mitjans de comunicació ha estat controvertit i han generat un discurs confús i alarmista amb la utilització de terminologia bèl·lica. Moltes de les recomanacions i de les mesures implementades es fonamentaven en canvis dels comportaments i costums habituals. Les recomanacions i normatives se succeïen de manera constant. En aquest context els mitjans de comunicació haurien d'adoptar un comportament ètic dirigit a col·laborar, amb l'objectiu de sumar, per poder difondre i que el missatge arribi al major nombre de persones.
4. L'accés als recursos s'ha vist compromès i molt especialment per a les persones més vulnerables que necessiten la presència

física per poder accedir als recursos, per entendre els procediments i fer les gestions.

5. Volem destacar com han treballat els professionals per reduir barreres entre diferents àmbits com el social i el sanitari, però també entre els mateixos professionals, de manera que les responsabilitats eren compartides, així com també els objectius.

Propostes

1. Reconèixer el paper dels CEA com a recurs dels sistemes de salut, i incloure'ls en els equips de disseny dels plans de contingències i en els de gestió de recursos.
2. Dissenyar plans de contingència per a possibles situacions futures. Aquests plans han d'incorporar accions dirigides a disposar de recursos materials i de recursos humans que han de comptar amb la formació suficient per poder dur a terme l'autocura i l'acompanyament en situacions difícils.
3. Treballar els missatges conjuntament amb els mitjans de comunicació a l'empesa de l'ètica de la comunicació per garantir que la informació és fidel i ajustada a les necessitats de la ciutadania.
4. Dissenyar els processos tenint en compte les diferents situacions i adaptar-los a les necessitats de les persones. Donar veu a les situacions i fer-les visible totes les situacions. Fer propostes concretes per a situacions diferents i especials.
5. Establir accions de coneixement mutu entre els diferents àmbits d'atenció, així com també accions de treball de col·laboració, que permetran aprofitar l'experiència de tots.
6. Fomentar el paper de la responsabilitat de la ciutadania en l'exercici de l'autonomia i posar-hi l'accent en el paper fonamental per poder garantir l'eficàcia i eficiència del sistema. Implicar la participació ciutadana en el disseny de les polítiques en salut.

7. Treballar perquè els valors que sustenten l'ètica de la cura impregnin les polítiques en salut.

Proposta de línies de treball

1. Desenvolupar la funció de donar visibilitat a la ciutadania de l'ètica assistencial amb accions dirigides, com poden ser videofòrums, presentació del CEAIB a diferents associacions, etc.
2. Impulsar la funció dels CEA com a òrgans competents i responsables de la formació i difusió de l'ètica assistencial en els centres.
3. Establir un pla de contingència propi del CEAIB que ens permeti continuar treballant com a Comitè en situacions d'emergència.

Aquest document va ser aprovat pel Ple del CEAIB en la 8a reunió, duita a terme el 8 de març de 2023.